

Camilla Collett

Camilla Collett (1813–1895) er kjent som forfatter av romanen *Amtamannens døtre*, men hun skrev også en mengde essays og artikler. Dette er en tale hun holdt for nordmenn i München 17. mai 1877.

Hva raker det oss? (17.-maitale)

I innledningen sier hun at det ikke er lett å holde en 17.-maitale, selv om hun er oppvokst på Eidsvoll og datter av en av grunnlovsfedrene. Hun legger til at hun ikke skal komme inn på politikk, og slett ikke rokke ved oppfatningen om «at det er upassende for en kvinne å blande seg i og ha noen mening om politikk og slike saker».

[...] Hva raker det oss, landets døtre, om landet er fritt eller ikke? Om vi tør i ro glede oss over denne frihet, eller om russerne finner det nødvendig for den europeiske likevekts skyld å okkupere hele halvøya, slik at de en vakker midtsommernatt overrasket oss med et besøk ovenfra? [...] Det angår jo kun våre sønner, våre ektemenn, våre brødre, våre kjærester! Er det disse og alene disse, som setter sit liv i fare for fedrelandet, så har de også kjøpt retten til uinnskrenket å råde i alt som angår dets indre anliggender.

En viss eksentrisk forfatterinne – jeg skylder straks å opplyse at hun ikke er norsk – kom imidlertid til den dristige slutning at et lands kvinner, ikke mindre enn dets menn, satte livet inn for dette sitt land [...] når mannen i sitt drabelige krigsmot kanskje kan oppnå å bringe ni individer ut av verden, kan hun når hun er heldig sette ti stykker inn i den, følgelig har hun også kjøpt seg rett til å ha en stemme i fedrelandets anliggender. Det er som sagt en fremmed som resonnerer slik. Ingen norsk dame, om hun så hadde skjenket landet elleve stykker, ville falt på det.

Det samme kan visselig sies om alle andre samfunnsanliggender. Ekteskap, formuer og lønningsspørsmål, offentlige anerkjennelser osv. er saker som visstnok på en måte angår oss, men skulle vi ikke være taknemmelige for at vi unndras den uleilighet å grunne over slikt! ... Ikke heller overlate det til ham, vår naturlige verger og beskytter [...]

Man kunne innvende at vi norske damer dog også har vært med når det gjaldt større offentlige sammenhenger. Vi har brodert faner, organisert basarer [...]. Men jeg kan, særlig når det gjelder fanedeltagelsen, på mine landsmanninners vegne forsikre om vår fullkomne uskyldighet [...] La oss tenke oss den mulighet, at det falt et urolig hode inn å ville ha noen formening om en slik fanes betydning, og jeg gadd se den mine de egentlige foreningsmedlemmer ville sette opp, en mine som ikke ville være vanskelig å omsette i ord: "Hva fanden raker det dem, mine ærede damer, hva fanen betyr? Bare kom igjen og sy den, dere, mer forlanger vi ikke [...]"

[...] Men vi kommer mer og mer bort fra hovedsaken, den egentlige tale. Og nå skulle altså den, festtalen, begynne. Hm. Hm! [...] Der er nå snart i en menneskealder talt og sunget så meget til denne dags forherligelse, at vårt språk nå omtrent må erklære seg fallit. Ja fallit, så uttømt, så utpint, så utfloskulert på vendinger og bilder er det, at jeg gadd se den som trøstet seg til å holde en syttendemaitale uten ved hvert tredje ord å støte på en av disse hederlig ukjente metaforer og kraftvendinger [...].

Jeg må atter igjen minne om, kjære venner, at jeg er oppvokst på det minnerike sted, hvor frihetens tempel stod i ly ... au, der har vi det! Jeg mener, at jeg er oppvokst på det minnerike sted hvor frihetens vugge, hva sier jeg, dens første morgengry opprant. Nei, det er umulig.

Jeg avstår derfor like godt fra talen, sikkert til lettelse for mine ærede tilhørere, som allerede har skjenket meg en for lang oppmerksomhet.

Så la oss forene oss i det simple ord, som aldri blir gammelt: Friheten leve! Og dette ønske legger vi i et enstemmig hurra for syttende mai!

Fra Mot strømmen, annen rekke, 1899

Spørsmål

1. Gi et sammendrag av talen på 4–5 setninger. Hva er poenget til Collett?
2. Hva slags eksempler fra samfunnslivet trekker hun fram, og hva sier det om kvinnerollen?
3. Et av de viktigste virkemidlene i talen er ironi. Gi eksempler på dette, og hva som er funksjonen.
4. Hvem (hva slags samfunnsgruppe) kunne tenke seg å holde en slik 17.-maitale i dag? Skriv en tale for vår tid med samme overskrift som Collett.